

06.03. 6 клас укр. мова Добровольська В.Е.

Уживання числівників

для позначення часу, дат

Мета:

навчити дітей правильно вживати числівники на позначення часу і дат;

виробити навички правильно вживати їх в усному й писемному мовленні, узгоджувати числівники з іншими частинами мови;

розвивати логічне мислення, збагачувати словниковий запас;

виховувати уважність, спостережливість, старанність, дбайливе ставлення до чистоти свого мовлення.

1. Поміркуйте, якими числівниками (кількісними чи порядковими) слід користуватися, називаючи час (у годинах), дату.
2. Години в українській мові – жіночого роду та є **порядковим** числівником.
Говоримо не «дві години», а «друга година».
3. На позначення часу треба вживати прийменник **О**, а не **У (В)**.

Учительська консультація

Називаючи точний час, слід пам'ятати, що **до 30 хвилин** треба вживати прийменник **на**, а **після 30 хвилин** – прийменник **за**:

півсьомої (години), п'ятнадцять (хвилин) восьмої (години), без десяти (хвилин) три (години) – **неправильно**. **Потрібно** пів на сьому (годину), п'ятнадцять (хвилин) на восьму (годину), за десять (хвилин) третя (година).

Увага

1. Хвилини і секунди позначаються кількісними числівниками, що відповідають на питання **«Скільки?»** Тож говоримо «двадцять хвилин», «п'ять секунд».

2. Форму **«У скільки годин?»** потрібно замінити на **О КОТРІЙ ГОДИНІ?**, а форму **«Скільки годин?»** – на **КОТРА ГОДИНА?**

Можна: чверть на сьому і чверть по шостій, за двадцять сьома і двадцять до сьомої.

3. Для позначення половини використовуємо прийменник **НА**: пів на десяту, опів на сьому.

Чому не можна казати без десяти хвилин десяти

1. В українській мові прийменник **«без»** у словосполученнях на позначення часу не вживається.
2. Правильно буде **«за десять хвилин десяти»** або **«десять хвилин до десятої»**.

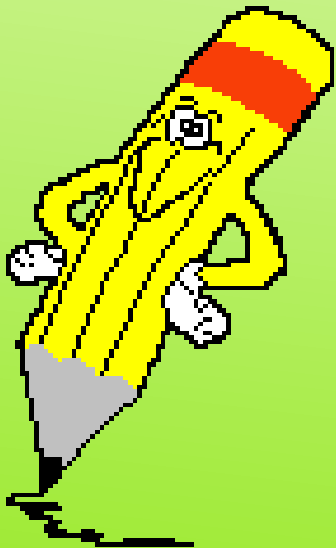

Пам`ятай

- Ніколи не запитуйте **«Скільки на ваших?»**, коли просите когось глянути на свій годинник. Правильно буде **«Скажіть, будь ласка, котра година?»**.

- А чи нормативним є запитання **«Яка година?»**. Так, якщо слово «година» вживаємо в значенні «певний період», «певний момент». Отже, на запитання «Яка година?» **слід відповідати**: година світла, сонячна, весела, ясна, сумна, тобто, ми підкреслюємо тільки якість, а не порядок при лічбі.

Особливу увагу варто звернути на те, які прийменники можна вживати в словосполученнях на позначення часу

10.00 - десята година.

10.10 - десята година десять хвилин, десять хвилин по десятій, десять хвилин на одинадцяту.

10.15 - десята година п'ятнадцять хвилин, п'ятнадцять хвилин подесятій, чверть по десятій, п'ятнадцять хвилин на одинадцяту, чверть на одинадцяту.

10.30 - десята година тридцять хвилин, пів на одинадцяту.

10.40 - десята година сорок хвилин, за двадцять одинадцята, двадцять хвилин до одинадцятої.

10.45 - десята година сорок п'ять хвилин; за п'ятнадцять хвилин одинадцята, за чверть одинадцята, п'ятнадцять хвилин до одинадцятої, чверть до одинадцятої.

Схематично це можна зобразити так

НЕ МОЖНА казати:

- півдев`ятої
- дев`ять двадцять п`ять
- без двадцяти дев`ять
- без десяти дев`ята
- п`ять хвилин дев`ятої
- в дев`ятій годині
- дев`ять тридцять

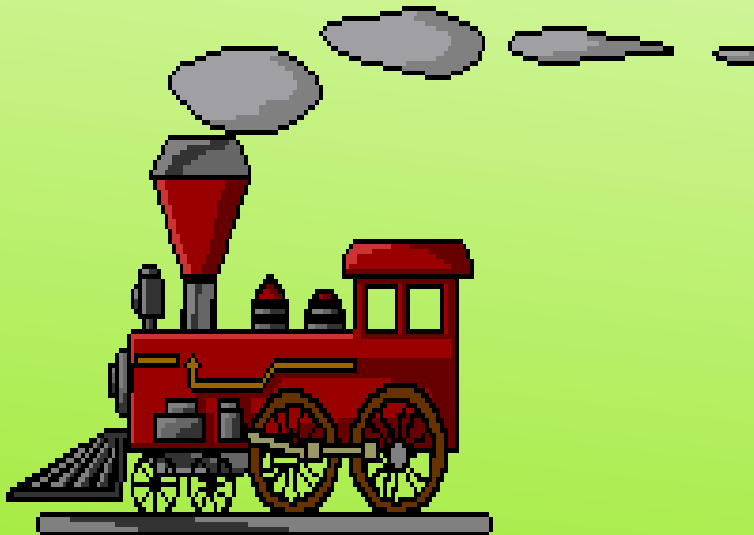
Офіційне позначення часу (ним користується радіо, телебачення, залізниця)

00.00 – зараз нуль годин нуль хвилин

02.02 – друга година дві хвилини

10.47 – десята година сорок сім хвилин

14.40 – чотирнадцята година сорок хвилин

Опрацювання матеріалу таблиці

<i>Запам'ятайте !</i>	<i>Котра година?</i>
02.00 – друга година 02.15 – чверть на третю годину 02.30 – пів на третю 02.45 – за чверть третю 03.00 – третя година ночі 15.00 – третя година дня 06.00 – шоста година ранку 18.00 – шоста година вечора	05.01 – одна хвилина на шосту 05.05 – п'ять хвилин на шосту 05.25 – двадцять п'ять хвилин на шосту 05.48 – за дванадцять хвилин шоста 05.58 – за дві хвилини шоста

Учительська консультація

Для позначення дат використовуються **порядкові** числівники у сполученні з іменниками, причому числівники у словосполученнях відмінюються, а іменники – назви місяців – уживаються в р.в. одн.:

- **першого січня, по перше січня, до першого січня;**
- **друге лютого, другого лютого, до другого лютого.**

Учительська консультація

1. Для позначення знаменних дат порядковий числівник пишеться з великої літери:

Перше травня, із Восьмим березня.

2. Якщо ж порядковий числівник у складній назві пишеться цифрою, то назву місяця треба писати з великої літери:

1 Травня, 8 Березня.

Тренувальні вправи

Творча робота

Котру годину показує годинник? Використайте різні способи називання часу. Поясніть правопис числівників.

Зразок: десята   сорок   п'ять,   за   чверть
одинадцята,   за   п'ятнадцять   одинадцята,   двадцять
друга   сорок   п'ять.

Котра година буде через 3 години, 6 годин, 10 годин, 14 годин?

Увага

12.40

- Дванадцята година сорок хвилин.
- За двадцять хвилин перша (тринадцята).
- Двадцять хвилин до першої (тринадцятої).

Запам'ятай

12.15

- Дванадцята година п'ятнадцять хвилин.
- П'ятнадцять хвилин на першу.
- П'ятнадцять хвилин по дванадцятій.
- Чверть на першу.
- Чверть по дванадцятій.

15.50

- Третя (п'ятнадцята) година п'ятдесят хвилин.
- За десять хвилин четверта (шістнадцята).
- Десять хвилин до четвертої (шістнадцятої).

Визначте час і запишіть

Котра година

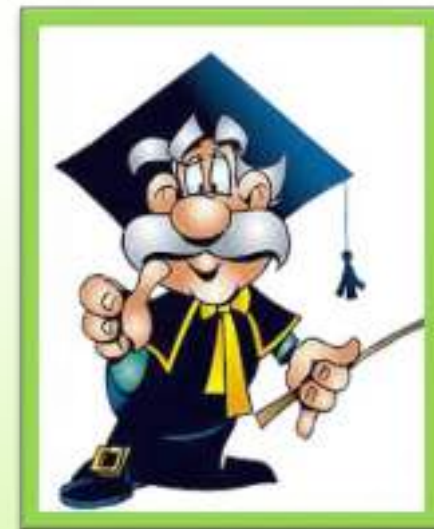
Запишіть час.

Котра година?

Запишіть час.

Котра година?

**Котру годину показує годинник?
Використайте різні способи називання
часу.**

Визначте час

Визначте час

Визначте час

Найбільша втрата – це втрата часу.

Григорій Сковорода

Тому збагачуйте свої знання, правильно відповідаючи на запитання «Котра година?»

12.40

Дванадцята година сорок хвилин.

За двадцять хвилин перша (тринадцята).

Двадцять хвилин до першої (тринадцятої).

12.15

Дванадцята година п'ятнадцять хвилин.

П'ятнадцять хвилин на першу.

П'ятнадцять хвилин по дванадцятій.

Чверть на першу.

Чверть по дванадцятій.

Для того, щоб сказати, о котрій годині відбудеться якась подія, ми використовуємо: о/об + порядковий числівник жіночого роду в місцевому відмінку:

- о 12.00 – о дванадцятій (годині);**
  - о 17.00 – о п'ятій (годині);**
  - об 11.00 – об одинадцятій (годині).**
-
- A decorative graphic consisting of several parallel diagonal lines in black and grey, extending from the bottom right towards the center of the slide.

Щоб сказати годину з хвилинами (з 12.01 до 12.29) ми використовуємо: кількість хвилин + по + порядковий числівник жіночого роду в місцевому відмінку:

- 10.05 – п'ять (хвилин) по десятій (годині);**
- 11.15 – п'ятнадцять (хвилин) по одинадцятій;**
- 12.10 – десять по дванадцятій;**
- 13.20 – двадцять по першій;**
- 14.25 – двадцять п'ять (хвилин) по другій.**

Щоб зазначити годину і 30 (тридцять) хвилин ми вживаємо: половина, пів на + порядковий числівник у родовому чи місцевому відмінках:

11.30 – половина дванадцятої, пів на дванадцятую;

13.30 – півдругої, пів на другу.

Three parallel diagonal lines in the bottom right corner of the slide, consisting of a thin black line, a medium grey line, and a thick black line.

**Щоб сказати годину з хвилинами (з 12.31 до 12.59)
ми використовуємо: «за» + кількість хвилин +
порядковий числівник жіночого роду в називному
відмінку**

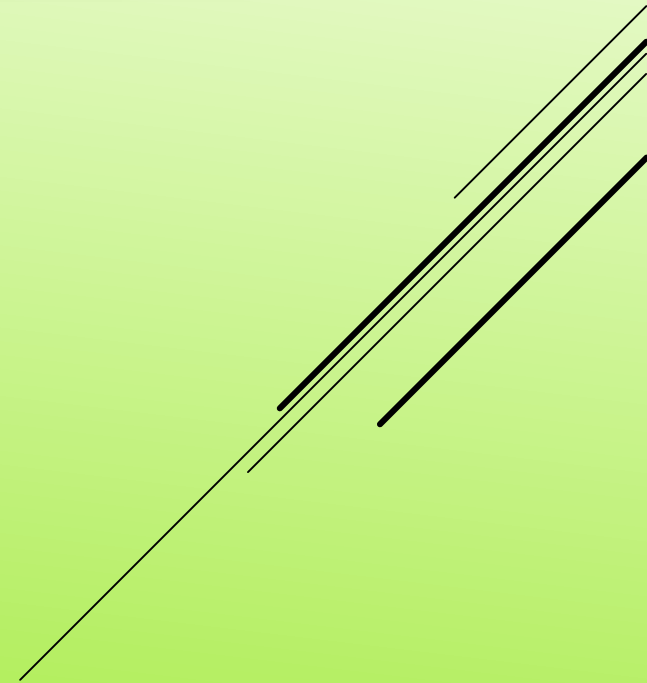
**12.35 – за двадцять п'ять перша;
18.40 – за двадцять сьома;
13.55 – за п'ять друга.**

В українській мові на позначення часу вживаємо числівники від 1 до 12, але уточнюємо частину доби (ранок, день, вечір, ніч), або від 1 до 24:

Зараз третя година дня.

Зараз п'ятнадцята година.

Частини доби

ранок

з 04.00 до 8.00

день

з 09.00 до 17.00

полудень

12.00

вечір

з 18.00 до 23.00

північ

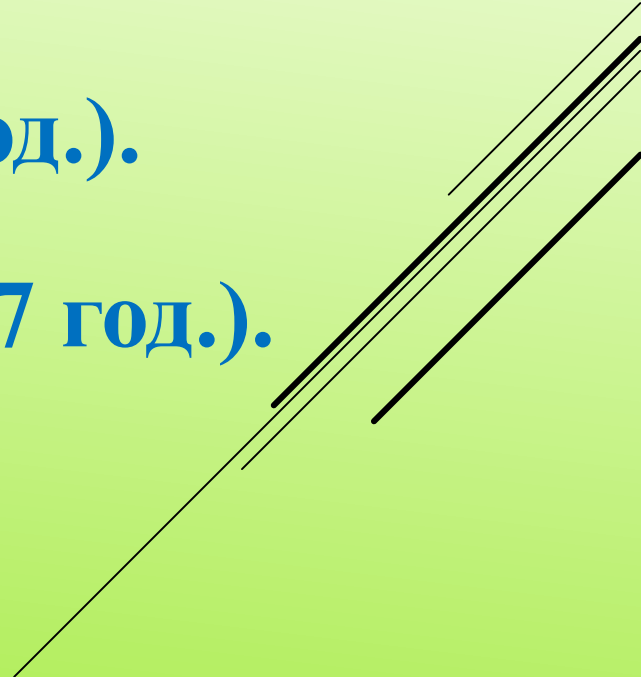
24.00

ніч

з 01.00 до 03.00

Three parallel diagonal lines in black, white, and grey, extending from the bottom right towards the top right of the slide.

НОРМАТИВНІ ФОРМИ

- . Засідання відбудеться о 17.30 (о 17 год. 30 хв.).**
  - . О 8.45 (о 8 год. 45 хв.) усі зібралися.**
  - . Переговори завершилися о 14.00 (о 14 год.).**
  - . Початок роботи конференції о 17.00 (о 17 год.).**
-

*Так швидко плине час,
тому цінууй його!*

Домашнє завдання
Вивчити правила
Виконати вправу 473
(виправ помилки у вживанні
числівників на позначення часу).

